

V l á d n í n á v r h

ZÁKON

ze dne 2020

o některých úpravách v oblasti dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči v souvislosti s nouzovým stavem při epidemii

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropské unie v oblasti státních sociálních dávek¹⁾.

§ 2

Úprava některých podmínek nároku na přídavek na dítě a jeho výplatu

(1) Pro nárok na výplatu přídavku na dítě pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020, jde-li o přídavek na dítě vyplácený k 30. září 2020, a pro stanovení jeho výše se vychází z příjmů a dalších skutečností rozhodných pro nárok na přídavek na dítě, ze kterých byla určena výše přídavku na dítě vypláceného ke dni 30. září 2020, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení věty druhé až čtvrté § 51 odst. 1 a 2 zákona o státní sociální podpoře se nepoužijí.

(2) Pokud byly pro nárok na přídavek na dítě vyplácený k 30. září 2020, jeho výplatu a stanovení jeho výše do dne účinnosti tohoto zákona Úřadu práce České republiky – krajským pobočkám a pobočce pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) doloženy skutečnosti rozhodné pro nárok na přídavek na dítě a jeho výši pro období čtvrtého kalendářního čtvrtletí roku 2020, vychází se při stanovení nároku a výše přídavku na dítě z těchto skutečností; ustanovení odstavce 1 se nepoužije.

(3) Pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020 se ustanovení § 61 odst. 1 a 3 zákona o státní sociální podpoře nepoužijí; to neplatí postupuje-li se podle odstavce 2 nebo je-li podána v tomto období nová žádost o přídavek na dítě.

¹⁾ Například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.

§ 3

Úprava některých podmínek nároku na příspěvek na bydlení a na jeho výplatu

(1) Pro nárok na výplatu příspěvku na bydlení pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020, jde-li o příspěvek na bydlení vyplácený k 30. září 2020, a pro stanovení jeho výše se vychází z příjmů a dalších skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení, ze kterých byla určena výše příspěvku na bydlení vypláceného ke dni 30. září 2020, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení věty třetí až šesté § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře se nepoužijí.

(2) Pokud byly do dne účinnosti tohoto zákona krajské pobočky Úřadu práce doloženy skutečnosti rozhodné pro nárok na příspěvek na bydlení a jeho výši pro období čtvrtého kalendářního čtvrtletí roku 2020, vychází se při stanovení nároku a výše příspěvku na bydlení z těchto skutečností; ustanovení odstavce 1 se nepoužije.

(3) Pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020 se ustanovení § 61 odst. 1 a 3 zákona o státní sociální podpoře nepoužijí; to neplatí postupuje-li se podle odstavce 2 nebo je-li podána v tomto období žádost o příspěvek na bydlení.

§ 4

Úprava podmínek nároku na zvýšení příspěvku na péči

Pro nárok na zvýšení příspěvku na péči pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020, jde-li o zvýšení příspěvku na péči vyplácené k 30. září 2020, se vychází z příjmů a dalších skutečností rozhodných pro nárok na zvýšení příspěvku na péči, ze kterých bylo přiznáno zvýšení příspěvku na péči vyplácené ke dni 30. září 2020. Ustanovení § 12 odst. 4 a § 21 odst. 2 písm. a), c) a e) zákona o sociálních službách se nepoužijí.

§ 5

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

V souvislosti s rozšířením onemocnění COVID-19 byl na území České republiky vyhlášen nouzový stav. V důsledku nouzového stavu a zejména v návaznosti na zavedení řady omezení na základě krizových opatření přijatých vládou je omezen osobní kontakt mezi lidmi i omezena činnost veřejné správy. Proto bylo přijato usnesení vlády ze dne 12. října 2020 č. 1026, kterým se v řízeních o nepojistných sociálních dávkách toto řízení co nejvíce zjednoduší, vydává se rovnou oznámení nebo rozhodnutí ve věci, což urychlí poskytování těchto dávek. Také se zjednodušuje způsob dálkového podávání žádostí a dalších podkladů. Jde především o možnost jejich zasílání elektronickou formou bez zaručeného podpisu, aby docházelo k osobnímu kontaktu s klienty jen v nezbytné míře. Avšak ne všichni klienti Úřadu práce ČR mají možnost elektronické komunikace.

V současné době dochází k dramatickému nárůstu nepřítomnosti zaměstnanců na Úřadu práce ČR s ohledem na čerpání ošetrového člena rodiny v souvislosti s uzavřením škol, nařízených karantén, nemocnosti zaměstnanců. Nepřítomnost svých zaměstnanců Úřad práce ČR v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu pravidelně sleduje. Personální situace se výrazně (skokově) zhoršuje a v tuto chvíli není možné predikovat její zlepšení. V polovině října 2020 chybí 1 147 zaměstnanců. Takto rychlý mezi týdenní nárůst v 1. vlně pandemie nebyl. Z následujících údajů je zřejmé, že z týdne na týden dochází k dramatickému nárůstu nepřítomnosti zaměstnanců:

	9. 10. 2020	16. 10. 2020
Karanténa	84	113
OČR	41	326
COVID-19	73	129
DPN	535	606

Lze shrnout, že v současné kritické situaci spojené s nouzovým stavem a s koronavirovou pandemií je ohrožena činnost Úřadu práce ČR a návrhem tohoto opatření bude eliminováno riziko dalšího ohrožení zdraví zaměstnanců i klientů Úřadu práce ČR.

Pro zachování kontinuální výplaty nepojistných sociálních dávek a s ohledem na enormně vzrůstající problémy týkající se zdravotního stavu obyvatelstva, zaměstnanců Úřadu práce ČR nevyjímaje, k zabránění kolapsu při vyplácení dávek státní sociální podpory, které jsou závislé na příjmech rodin, případně na výši nákladů na bydlení, a dalších skutečnostech, které se posuzují u každé společně posuzované osoby (věk dítěte, nezaopatřenost dítěte, počet společně posuzovaných osob apod.), se navrhuje přijmout další opatření, které umožní nepřerušovanou výplatu těchto sociálních dávek.

Dávkami závislými na příjmu za předcházející kalendářní čtvrtletí jsou z dávek státní sociální podpory přídavek na dítě a příspěvek na bydlení a dále zvýšení příspěvku na péči, které je poskytované podle zákona o sociálních službách. U příspěvku na bydlení se dokládají také náklady na bydlení uhrazené v předcházejícím kalendářním čtvrtletí.

V souvislosti s důvody výše uvedenými se navrhuje, aby Úřad práce ČR vycházel při stanovení nároku, výše a výplaty těchto dávek na 4. kalendářní čtvrtletí roku 2020 z údajů o příjmech a nákladech na bydlení, které byly doloženy pro nárok na výplatu a výši uvedených dávek na 3. čtvrtletí roku 2020, tj. z příjmů a nákladů na bydlení za 2. kalendářní čtvrtletí 2020. U dávek, u

kterých již příjemci předložili podklady, budou vyhodnoceny na základě těchto podkladů (cca 35 % příjemců); u ostatních budou automaticky vyplaceny dávky ve stejné výši jako ve 3. čtvrtletí roku 2020. Půjde tak o „čistou“ prolongaci nároku na přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a na zvýšení příspěvku na péči z 3. čtvrtletí i na období 4. čtvrtletí.

Lze důvodně předpokládat, že tato úprava přinese zamýšlený efekt spočívající v eliminaci kontaktů občanů v době omezení pohybu a snížení administrativní zátěže Úřadu práce ČR. **Nové podání žádosti o dávky tímto není vůbec dotčeno.**

Dále je třeba uvést, že navrhované opatření bude vyžadovat minimální zásah do agendového informačního systému, čímž bude podpořeno včasné zapracování této úpravy. Prolongace nároků z 3. čtvrtletí na 4. čtvrtletí znamená významné snížení administrativy, k čemuž je třeba za této mimořádné situace přihlídnout, protože Úřad práce ČR bude zásadním způsobem zatížen, kromě očekávaného zvýšení nápadu na agendě hmotné nouze, včetně mimořádné okamžité pomoci, rovněž novými navrhovanými opatřeními – podporou zaměstnavatelů v rámci kurzarbeitu.

Toto opatření si nevyžádá další náklady z hlediska mandatorních výdajů státu, významně se sníží administrace dávek v době, kdy bude Úřad práce ČR zatížen zvýšenými potřebami klientů v oblasti zaměstnanosti i dalších nepojistných sociálních dávek.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy

Navržené řešení má za cíl

- minimalizovat potřebu kontaktu osob v počtu statisíců se zaměstnavateli, Úřadem práce ČR, případně dalšími institucemi,
- minimalizovat zatížení Úřadu práce ČR při posuzování nároku na výplatu a výši uvedených dávek náležejících ve 4. čtvrtletí 2020 a v 1. čtvrtletí 2021,
- snížit objem zásilek, které doručuje Česká pošta.

Jedná se o mimořádnou právní úpravu, která bude platná pouze pro omezené časové období z důvodu vyhlášeného nouzového stavu a pokud bude omezen provoz Úřadu práce ČR.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaný zákon je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie. Navrhovaná úprava je specifickou úpravou ve prospěch dotčených osob, nijak nenarušuje tyto předpisy a je s nimi v souladu.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet se nepředpokládá. Poskytování přídatku na dítě a příspěvku na bydlení nevykazovalo ve 3. čtvrtletí roku 2020 žádné výkyvy, které by se mohly projevit na čerpání státního rozpočtu při použití navrhovaného vyhodnocení dávek pro 4. čtvrtletí 2020.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon není spojen s žádnými korupčními riziky.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaný zákon nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu ani na životní prostředí.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Současně s předložením návrhu zákona o některých úpravách v oblasti dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči v souvislosti s nouzovým stavem při epidemii se předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky žádá o projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání v rámci vyhlášeného stavu legislativní nouze podle § 99 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a to vzhledem k výše uvedeným důvodům.

Zvláštní část

K § 1

Uvádí se formální vymezení vztahu návrhu zákona k právním předpisům EU.

K § 2

Navrhuje se, aby krajská pobočka Úřadu práce ČR vycházela při stanovení nároku, výše a výplaty přídatku na dítě na 4. kalendářní čtvrtletí roku 2020 z údajů o příjmech a dalších rozhodných skutečností, které byly doloženy pro nárok na výplatu a výši přídatku na dítě na 3. čtvrtletí roku 2020, tj. z příjmů a rozhodných skutečností za 2. kalendářní čtvrtletí 2020. U přídatku na dítě, u kterého již příjemce předložil podklady, bude nárok vyhodnocen na základě těchto podkladů; u ostatních budou automaticky vyplaceny přídatky na dítě ve stejné výši jako ve 3. čtvrtletí roku 2020. Jde tak o „čistou“ prolongaci nároku na přídatek na dítě z 3. čtvrtletí i na období 4. čtvrtletí.

Pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020 neplatí pro příjemce přídatku na dítě a osoby společně posuzované povinnost písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce ČR do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu. Tato výjimka neplatí v případech, kdy již příjemce podklady na 4. kalendářní čtvrtletí roku 2020 předložil a případy, kdy se podává nová žádost o přídatek na dítě.

K § 3

Navrhuje se, aby krajská pobočka Úřadu práce ČR vycházela při stanovení nároku, výše a výplaty příspěvku na bydlení na 4. kalendářní čtvrtletí roku 2020 z údajů o příjmech, nákladech na bydlení a dalších rozhodných skutečností, které byly doloženy pro nárok na výplatu a výši příspěvku na bydlení na 3. čtvrtletí roku 2020, tj. z příjmů, nákladů na bydlení a dalších rozhodných skutečností za 2. kalendářní čtvrtletí 2020. U příspěvku na bydlení, u kterého již příjemce předložil podklady, bude nárok vyhodnocen na základě těchto podkladů; u ostatních budou automaticky vyplaceny příspěvky na bydlení ve stejné výši jako ve 3. čtvrtletí roku 2020. Jde tak o „čistou“ prolongaci nároku na příspěvek na bydlení z 3. čtvrtletí i na období 4. čtvrtletí.

Pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020 neplatí pro příjemce příspěvku na bydlení a osoby společně posuzované povinnost písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce ČR do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu. Tato výjimka neplatí v případech, kdy již příjemce podklady na 4. kalendářní čtvrtletí roku 2020 předložil a případy, kdy se podává nová žádost o příspěvek na bydlení.

K § 4

Navrhuje se, aby krajská pobočka Úřadu práce ČR vycházela při stanovení nároku na zvýšení příspěvku na péči na 4. kalendářní čtvrtletí roku 2020 z údajů, které byly doloženy pro nárok na zvýšení příspěvku na péči na 3. čtvrtletí roku 2020.

Pro období od 1. října 2020 do 31. prosince 2020 neplatí pro příjemce zvýšení příspěvku na péči povinnost písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce ČR do 8 dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro nárok na zvýšení příspěvku na péči, změny týkající se zajištění pomoci a výši příjmu rozhodnou pro zvýšení příspěvku.

K § 5

Vzhledem k uvedené nezbytnosti a časové naléhavosti se z důvodu obecného zájmu navrhuje účinnost zákona dnem jeho vyhlášení. Toto řešení je plně v souladu s ustanovením § 3 odst. 4

zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne 19. října 2020

Předseda vlády:
Ing. Andrej Babiš v.r.

Ministryně práce a sociálních věcí:
Dipl.-Pol. Jana Maláčová, MSc., v.r.